

ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ

Ο μπουρλοτιέρης των ψυχών

Του μαθητή Νίκου Χάλαρη (Α3)

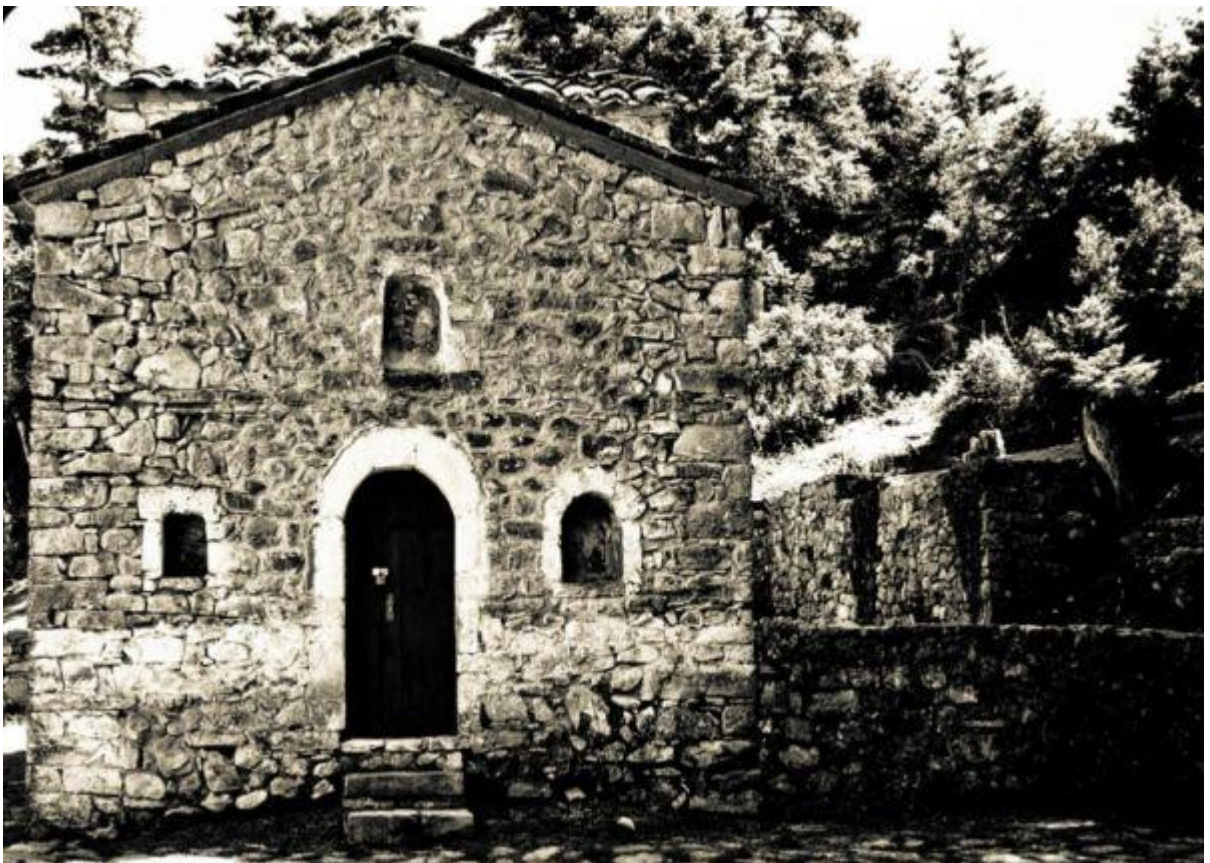
Ο Παπαφλέσσας

(<https://www.protothema.gr/stories/article/689263/i-mahi-sto-maniaki-20-maiou-1825/>)

Γρηγόριος Παπαφλέσσας, Γεώργιος Δικαίος, Γεώργιος Φλέσσας, Αρμόδιος ή Σεϊταν Παπάς ή «Διαολοπαπάς» κατά τους Οθωμανούς; Με διαφορετικά ονόματα προσφωνούσαν φίλοι και εχθροί τον ήρωα της Επανάστασης του 1821. Αρκετοί τον χαρακτηρίζουν αμφιλεγόμενη προσωπικότητα της ελληνικής επανάστασης.

Στόχος αυτής της παρουσίασης είναι να φωτίσουμε πτυχές της πορείας και του χαρακτήρα του επαναστάτη.

Ο Γεώργιος Δικαίος Φλέσσας, όπως ήταν το κοσμικό του όνομα, γεννήθηκε το 1786 ή το 1788 στην Πολιανή Μεσσηνίας. Φοίτησε χωρίς να ολοκληρώσει τις σπουδές του στην ονομαστή Σχολή της Δημητσάνας και το 1816 επιχείρησε να μονάσει ως μοναχός στο μοναστήρι της Βαλανιδιάς στην Καλαμάτα, όπου και έλαβε το όνομα Γρηγόριος. Ζωηρός, εριστικός και ιδόρυθμος ως χαρακτήρας, ήταν αναμενόμενο να έλθει σε ρήξη με τον ηγούμενό του και να αποχωρήσει από τη μονή. Στη συνέχεια επιχείρησε να δικιμάσει ξανά τη τύχη του ως μοναχός στο μοναστήρι της Ρεκίτσας, που ευρισκόταν μεταξύ Λεονταρίου και Μυστρά. Όσο βρισκόταν στο μοναστήρι της Ρεκίτσας κατάφερε και εκεί να αφήσει το στίγμα του, αφού το επαναστατικό του πνεύμα δεν άφηνε χώρο για οποιαδήποτε λογική σκέψη. Ήρθε σε βαθιά σύγκρουση με τον «βαθύπλουτο τούρκο τσιφλικούχο του Λιονταρίου, Χουσεΐν αγά Σερντάρη». Αφορμή στάθηκαν κάποια διαφιλονικούμενα κτήματα. Η αντιπαράθεση ήταν τόσο σφοδρή, που ο αγάς, εξοργισμένος, απόφασισε να τον συλλάβει. Όμως ο Παπαφλέσσας κατάφερε να διαφύγει περιγελώντας τους τζοχανταραίους λέγοντας: «Βρε κερατάδες Τούρκοι, να πάτε πίσω στον αφέντη σας τον κερατά και να του πείτε ότι εγώ φεύγω για την Πόλι και δεν θα γυρίσω πίσω απλός καλόγερος, μα ή δεσπότης ή πασάς!» Τα λόγια του Παπαφλέσσα προς τους άνδρες του αγά, μας δίνουν σαφή εικόνα της ιδιοσυγκρασίας του Παπαφλέσσα και για το τι θα επακολουθούσε στον πολυτάραχο βίο του.

Η Μονή Ρεκίτσας, φωτό: Αντώνης Σακελλαρόπουλος

Αργότερα ο Παπαφλέσσας θα επισκεφθεί τη Ζάκυνθο, όπου γνωρίζει τον Κολοκοτρώνη. Θα παραμείνει περ'ιπου ένα χρόνο. Έτσι το 1817 ήρθε στην Πόλη. Το πάθος του και η ορμή του τον κάνουν ιδιαίτερα δραστήριο στους κόλπους του Πατριαρχείου, όπου χειροτονήθηκε αρχιμανδρίτης. Παράλληλα η γνωριμία του με τον Παναγιώτη Αναγνωστόπουλο είχε ως αποτέλεσμα τη κατήχηση και τη μύηση του Αρχιμανδρίτη στη Φιλική Εταιρεία, με το συνθηματικό όνομα Αρμόδιος.

Βέβαια αρκετές φορές κατηγορήθηκε για το θορυβώδη τρόπο που ζούσε στην Κωνσταντινούπολη. Λέγεται ότι Το πολυτελές σπίτι που νοίκιαζε με χρήματα της Φιλικής Εταιρείας είχε μετατραπεί σε κέντρο των ακόλαστων διασκεδάσεων του. Η τούρκικη αστυνομία ουκ ολίγες φορές τον συνέλαβε για «την άτοπον και ανοίκειον διαγωγή του».

Όμως παρά τα πάθη του, ο Παπαφλέσσας ως άμεση προτεραιότητα όρισε την ελευθερία των Ελλήνων. Η μύησή του στη Φιλική Εταιρεία δεν του αρκούσε για να ικανοποιήσει το πόθο για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Όταν μάλιστα απαίτησε να μάθει ποιος ήταν ο αρχηγός της Εταιρείας και οι άλλοι αρνήθηκαν να του αποκαλύψουν τα μυστικά, η ορμητικότητα του Παπαφλέσσα εμφανίστηκε ξανά. Τράβηξε το μαχαίρι του και απείλησε να σφάξει τον Αναγνωστόπουλο, που στεκόταν μπροστά του!

Από τη στιγμή που έγινε μέλος της Φιλικής Εταιρείας, ο Παπαφλέσσας αφιερώθηκε ολοκληρωτικά στην υπόθεση του εθνικού ξεσηκωμού. Παρορμητικός και ενθουσιώδης, «όργωσε» γι' αυτόν το σκοπό τις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και άλλοτε με ψέμματα και άλλοτε με αλήθειες, κατάφερε να ενθουσιάσει και να παρασύρει πολλούς Έλληνες. Δικαιολογημένα κάποιος βιογράφος του έδωσε το όνομα «μπουρλοτιέρης των ψυχών».

Του Φρίντελ Άνταμ

Η παράτολμη και ριψοκίνδυνη άνευ λήψης μέτρων φύλαξης τακτική του προβλημάτιζε τα ηγετικά στελέχη της Φιλικής Εταιρείας. Υπήρχε ο φόβος της αποκάλυψης των σχεδίων της. Έτσι αποφασίστηκε να σταλεί ο Παπαφλέσσας στον Μοριά, όπου οι συνθήκες ήταν ευνοϊκότερες για οργανωτική δράση. Εκεί αναδείχθηκε φλογερός πατριώτης. Επιθυμούσε διακαώς την έναρξη της επανάστασης και χρησιμοποίησε κάθε μέσο για να το επιτύχει. Μάλιστα με την επιστροφή του στην Κωνσταντινούπολη, υποστήριξε ότι η Πελοπόννησος ήταν έτοιμη για δράση και, για να επιβεβαιώσει τα λεγόμενα του, παρουσίασε πλαστά έγγραφα. Αν και διαψεύστηκε από το Σπύρο, ο Αρχιμανδρίτης δεν συμμορφώθηκε. Φανερά εκνευρισμένος για την έκβαση της συζήτησης, απευθυνόμενος στους συμμετέχοντες είπε: « Έχετε καρδιά, έχετε πίστη..... αλλιώς καθείστε εκει πο κάθεστε.... ραγιαδες όλα σας τα

χρόνια, ραγιάδες εσείς, ραγιάδες και τα παιδιά σας..... ραγιάδες και τα παιδιά των παιδιών σας!».

Τον Ιανουάριο του 1821, συναντήθηκε με την ηγεσία του Μοριά στη Βοστίτσα και ακολούθησε ακριβώς την ίδια στρατηγική για να τους πείσει να συμμετέχουν στην επανάσταση. Υποστήριξε ότι ο Υψηλάντης ήταν έτοιμος να εκστρατεύσει εναντίον της Κωνσταντινούπολης με το ρωσικό στόλο και την «ευλογία» του Τσάρου. Κανείς δεν πίστεψε τους υπερβολικούς ισχυρισμούς του, τους οποίους ο Ανδρέα Ζαΐμης χαρακτήρισε «άστατους, απελπισμένους, σασιαστικούς, ιδιοτελείς και σχεδόν μπερμπάντικους».... Και σε αυτή τη περίπτωση ο Παπαφλέσσας είχε το τελευταίο λόγο: « Ένα σας λέω μονάχα..... η επανάσταση θα κινήσει την ημέρα που όρισε ο Θεός, έστω και αν μείνω μοναχός μου.... και όταν πέσει η πρώτη φωτιά, αλόιμονο σε εκείνον που θα βρουν οι τούρκοι ξαρμάτωτο!». Έξαλος από την τροπή της συνάντησης έφυγε για τη Μάνη, όπου συναντήθηκε με τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη.

Τελικά, μετά από χρόνια έντονου αγώνα και αγωνίας, ο Παπαφλέσσας με την υψηλότερη στήριξη την οποία θα μπορούσε να έχει Έλληνες την εποχή εκείνη, ξεκινούσε για την επίτευξη του ιερού σκοπού της ζωής τους, την έναρξη του Αγώνα των Ελλήνων για την Ελευθερία.

Στις 23 Μαρτίου συμμετείχε με πολλούς Μοραΐτες καπεταναίους στην απελευθέρωση της Καλαμάτας. Από εκείνη τη στιγμή, ο Παπαφλέσσας πέταξε το ράσο, το οποίο μάλλον του ήταν «στενό», και φόρεσε τη στολή του πολεμιστή. Όπου περνούσε, ενθουσίαζει και ξεσήκωνε τους Έλληνες. Κλείστηκε να πολεμήσει στο κάστρο του Άργους και αργότερα πήρε μέρος σε πολλές μάχες, όπως στα Δερβενάκια .

Τον Δεκέμβριο του 1821 έλαβε μέρος στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου και το 1823 στη Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους. Στις 27 Απριλίου του 1823 ανέλαβε το Μινιστέριο (Υπουργείο) των Εσωτερικών και την 1η Ιουλίου του ίδιου χρόνου και το Μινιστέριο της Αστυνομίας. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, παρά το γεγονός ότι ήταν παλιός συνεργάτης του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, αφού πολέμησαν μαζί το Δράμαλη στα Δερβενάκια, βρέθηκε στο αντίπαλο στρατόπεδο. Εξαπέλυσε συκοφαντίες και κατηγορίες στον «Γέρο του Μωριά», την ψυχή της επανάστασης, σε αυτόν που οφείλοταν κατά κύριο λόγο οι σημαντικότερες στρατιωτικές επιτυχίες των επαναστατημένων Ελλήνων. Οι ένοπλες συγκρούσεις του με τους Κολοκοτρωναίους αποτέλεσαν μελανή σελίδα στην όλη δράση του.

Δυστυχώς την επιλογή του αυτή έμελλε αργότερα να την πληρώσει με την ίδια του την ζωή. Μόλις πάτησε ανενόχλητος το πόδι του ο Ιμπραήμ στο Μοριά το 1825, ουδείς μπορούσε να τον συγκρατήσει, αφού ο Κολοκοτρώνης και οι λοιποί πρωτοκαπεταναίοι ήταν φυλακισμένοι. Η ελληνική κυβέρνηση έμεινε ανενεργή και αδυνατούσε να αντιληφθεί το κίνδυνο, επιμένοντας να ασχολείται με τις πολιτικές έριδες. Τότε ο Παπαφλέσσας πρότεινε την αποφυλάκιση του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και άλλων αγωνιστών, ενώ ο ίδιος όντας ακόμη Μινίστρος των Εσωτερικών και της Αστυνομίας, τέθηκε επικέφαλής σώματος 1.500 ανδρών, κινούμενος προς τη Μεσσηνία για να αποκρούσει τον εισβολέα.

Αβοήθητος από τους υπολοίπους οπλαρχηγούς οχυρώθηκε στην τοποθεσία Μανιάκι, αποφασισμένος να θυσιαστεί για τη σωτηρία της επανάστασης και το καλό της πατρίδας. Η ώρα της τελικής και τελευταίας κρίσης ήταν αναπόφευκτη. Είχε συνειδητοποιήσει ότι άλλη λύση δεν υπήρχε και ο χαμός του ήταν σίγουρος, αφού ο αιγυπτιακός στρατός των 3.000 ιππέων και πεζών, υπερείχε συντριπτικά σε ποιότητα και αριθμούς, ενώ η τοποθεσία που είχε επιλέξει για να αμυνθεί αποτελούσε μέγα στρατηγικό στόπημα. Ίσως ήταν και ο μοναδικός τρόπος για να εξιλεωθεί για τις εσφαλμένες του επιλογές, ιδιαίτερα στην περίοδο του εμφυλίου πολέμου.

Τα ξημερώματα της 20^{ης} Μαΐου 1825 γράφτηκε ο θλιβερός επίλογος για τον Παπαφλέσσα. Μόλις έκανε την εμφανισή του ο αιγυπτιακός στρατός, πολλοί από τους άνδρες του, βέβαιοι για το χαμό τους διέφυγαν με τα αλογά, αφήνοντας τον άλλοτε «μπουρλοτιέρα των ψυχών» με 600 ή κατά άλλους 300 υπερασπιστές να γράψουν νέα ιστορία, ανάλογη αυτής των Σπαρτιατών στις Θερμοπύλες το 480π.χ. Ο παπάς, αν και δεν ήταν καπετάνιος, ούτε εκπαιδευμένος αρματολός, υπερασπίστηκε ηρωικά τη θέση του επί οχτώ ώρες, προκαλώντας μεγάλες απώλειες στους επιτιθέμενους και εξοργίζοντας τον Ιμπραήμ. Το τέλος της μάχης βρήκε τον Αρχιμανδρίτη και όλους τους άντρες του νεκρούς.

Μετά τη μάχη, ο Ιμπραήμ αναζήτησε τον νεκρό Παπαφλέσσα. Του έφεραν το ακέφαλο πτώμα του και τότε διέταξε να βρεθεί και η κεφαλή του και αφού στερέωσαν όρθιο σε έναν κορμό δέντρου το σώμα του, του πρόσδεσαν και το κεφάλι ώστε να δίνει την εντύπωση ζωντανού ανθρώπου και διέταξε επίσης να του καθαρίσουν τα αίματα.

Τότε ο Ιμπραήμ, κατά τον Φώτακο, τον κοίταξε άφωνος για λίγο, έκανε μια χειρονομία σεβασμού και θαυμασμού και είπε: «Πράγματι αυτός ήτο ικανός και γενναίος

άνθρωπος. Καλύτερα να επαθαίναμεν άλλην τόσην ζημίαν, αλλά να τον επιάναμεν ζωντανόν». Επίσης λέγεται πως ο πασάς είπε πως «αν είχε δέκα σαν αυτόν η Ελλάδα εγω στο Μοριά δεν θα πατούσα».

Δικτυογραφία

- <https://www.sansimera.gr/biographies/831>
- <https://www.in.gr/2020/11/10/plus/istoriko-arxeio/papaflessas-drasi-tou-anypotaktou-ierea-prin-tin-epanastasi-tou-1821/>
- <https://www.mixanitouxronou.gr/papaflessas-o-archimandritis-pou-agapise-tis-ginekes-to-poto-ke-tin-epanastasi/>
- <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5517/>

Το φωτογραφικό υλικό αντλήθηκε από :

- <https://www.in.gr/2020/11/10/plus/istoriko-arxeio/papaflessas-drasi-tou-anypotaktou-ierea-prin-tin-epanastasi-tou-1821/>
- <https://www.protothema.gr/stories/article/689263/i-mahi-sto-maniaki-20-maiou-1825/>